

Sygn. akt I PSK 21/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa M. T.

przeciwko K. R.

o zadośćuczynienie, skapitalizowaną rentę i rentę na przyszłość,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 13 października 2021 r., sygn. akt III APa 6/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2025 (dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 października 2021 r., sygn. akt III APa 6/21 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację pozwanego K. R. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 17 grudnia 2020 r., sygn. akt VIII P 26/19, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił częściowo powództwo o zadośćuczynienie, skapitalizowaną rentę i rentę wniesione przez M. T. Jednocześnie Sąd drugiej instancji w wyniku apelacji powoda zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1b w ten sposób, że zasądzoną tam sumę 34.762 zł zwiększył o kwotę 4.698 zł tytułem skapitalizowanej renty z odsetkami ustawowymi od 2 października 2019 r. do dnia zapłaty, w pozostałej części oddalając apelację powoda.

M. T. , profesjonalnie zastępowany przez pełnomocnika, wniósł o zasądzenie od K. R. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą K.:

- zadośćuczynienia w kwocie 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 7 października 2016 r. do dnia zapłaty;

- renty miesięcznej na zwiększone potrzeby w kwocie 500 zł miesięcznie płatnej od 19 marca 2015 r. i na przyszłość do 10. dnia każdego miesiąca wraz z odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności;

- skapitalizowanej renty na zwiększone potrzeby w kwocie 17.160 zł od 19 marca 2015 r. do dnia wniesienia powództwa wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

Pozwany K. R., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na pozew domagał się oddalenia powództwa w całości i podniósł zarzut powstania szkody wyłącznie z winy poszkodowanego.

W piśmie procesowym z 23 września 2019 r., doręczonym stronie pozwanej w dniu 1 października 2019 r., powód rozszerzył powództwo do kwoty 113.760,00 zł obejmującej:

- a) 66.500 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 października 2016 r. do dnia zapłaty,

- b) 650 zł tytułem renty na zwiększone potrzeby płatnej miesięcznie od 1 września 2019 r. i na przyszłość do 10. dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat,

- c) 39.460 zł tytułem skapitalizowanej renty na zwiększone potrzeby za okres od 19 marca 2015 r. do 31 sierpnia 2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 17 grudnia 2020 r., sygn. akt VIII P 26/19 Sąd Okręgowy w Łodzi

- w pkt. 1 zasądził od K. R. na rzecz M. T. następujące kwoty:

- a) 56.000 zł tytułem zadośćuczynienia, przy czym kwotę 15.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 lutego 2018 r. do dnia do dnia zapłaty,

natomiast kwotę 41.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 października 2019 r. do dnia zapłaty,

b) 34.762 zł tytułem skapitalizowanej renty, przy czym kwotę 17.160 zł z ustawowymi odsetkami od 19 marca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r., a następnie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, natomiast kwotę 17.602 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 października 2019 r. do dnia do dnia zapłaty,

c) po 600 zł miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby płatnej do 10 dnia każdego kolejnego miesiąca, poczynając od września 2019 r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat,

d) 3.540 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W pozostałej części powództwo zostało oddalone (pkt 2). Sąd rozstrzygnął o kosztach postępowania (pkt 3) i nakazał pobrać od K. R. na rzecz Skarbu Państwa kasy Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 3.209 zł tytułem części nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz kwotę 2.887 zł tytułem zwrotu wydatków sądowych, przejmując wszystkie pozostałe nieuiszczone koszty sądowe na rachunek Skarbu Państwa.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyły apelacjami obie strony postępowania. Strona pozwana zarzuciła mu naruszenie art. 6 ust. 1 pkt. 4 w związku z art. 11 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych przez ich niewłaściwe zastosowanie; art. 435 k.c. w związku z art. 444 § 2 k.c. i w związku z art. 445 § 1 k.c. w związku art. 300 k.p.; art. 232 k.p.c.; art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji pozwanego oddalił ją jako nieuzasadnioną.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana w całości.

Jak można wywnioskować z treści skargi kasacyjnej, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego), pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych

wywołujących poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Wskazano, że skarga kasacyjna jawi się jako oczywiście zasadna z uwagi na pojawienie się potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie praktyki stosowania prawa co do rozumienia instytucji „subsydiarnej” odpowiedzialności pracodawcy za wypadek przy pracy oraz kwestii przyczynienia się pracownika do powstałej szkody na gruncie odpowiedzialności na zasadzie ryzyka (art. 435 k.c.), tj.:

1. Czy pracodawca ponosi odpowiedzialność subsydiarną w stosunku do pierwotnie odpowiedzialnego (art. 11 i art. 15 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za wypadek przy pracy pracownika?

2. Czy przed wystąpieniem z powództwem przez poszkodowanego przeciwko pracodawcy jako odpowiedzialnego subsydiarnie (posiłkowo, a nie uzupełniająco) w stosunku do odpowiedzialności ZUS poszkodowany pracownik musi uprzednio wyczerpać drogę dochodzenia roszczeń/świadczeń od ZUS (art. 11 i art. 15 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych) w związku z doznany wypadkiem przy pracy i dopiero wówczas gdyby nie zgadzał się nadal z orzeczeniem Sądu czy to Rejonowego czy Okręgowego, co do zasady lub co do wysokości, to dopiero wówczas mógłby „subsydiarnie” występować z powództwem przeciwko przedsiębiorcy?

3. Czy instytucja przyczynienia się na gruncie roszczeń subsydiarnych poszkodowanego pracownika w stosunku do pracodawcy opartych na zasadzie ryzyka powinna uwzględniać szerszy aspekt rozumienia przyczynienia czyli również za zachowanie *quasi-bezprawne*, a nie tylko za zachowanie *zawinione*?

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. oddalenie skargi kasacyjnej w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen

prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej

propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego

pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do konstatacji, że pełnomocnik pozwanego nie rozumie istoty powoływanych przez siebie podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W jego ocenie bowiem, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż w sprawie występuje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie, co znajduje wyraz w sformułowanych zagadnieniach prawnych. Tymczasem oczywista zasadność skargi kasacyjnej nie może wynikać z wątpliwości interpretacyjnych, ta przesłanka sprowadza się bowiem do stwierdzenia oczywistego, rażącego naruszenia przepisów prawa przez sąd rozpoznający sprawę. Takiego oczywistego naruszenia nie można stwierdzić w sytuacji, gdy przepisy prawa budzą poważne wątpliwości lub występują na ich tle zagadnienia prawne. Coś, co jest oczywiste nie może być bowiem zarazem wątpliwe.

Pomijając jednak nawet wskazany powyżej błąd logiczny, jakim dotknięty jest wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy stwierdzić, że strona skarżąca nie wykazała, aby na tle wskazanych przez siebie zagadnień występowały poważne wątpliwości interpretacyjne lub też zagadnienia prawne. Wręcz przeciwnie, kwestia dopuszczalności i zasad dochodzenia odpowiedzialności uzupełniającej za wypadki przy pracy od pracodawcy była już przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, zaś skarżący nie wykazał, aby orzecznictwo to wymagało uzupełnienia lub doprecyzowania. Sądy w niniejszej sprawie prawidłowo przyjęły odpowiedzialność uzupełniającą pozwanego pracodawcy i wcale nie przypisały mu odpowiedzialności solidarnej z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, co podnosi pozwany. W istocie strona skarżąca polemizuje jedynie ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji i niekorzystną dla skarżącego oceną zarzutów apelacyjnych dokonaną przez ten Sąd.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801).